

- בלמס -

לשכת הייעוץ המשפטי
מדור
מסחר
טלפון: 02-5428150
פקס: 02-5898762
י"ב בשבט, התשע"ה
1 פברואר 2015
סימוכין: 08059615
רמ/02/71

פקס – 03-5608165

לכבוד
עו"ד אן סוצ'יו
האגודה לזכויות האזרח בישראל

ח.נ.

הנדון: השימוש בנואש במזרח ירושלים

פנייתכם מ-24.11.14
 בסימוכין ל: מענה בתיים שלנו מ-13.1.15

לאחר בחינת הנושא מול יחידות המשטרה הנוגעות, הננו מתכבדים להשיבך כדלקמן:

1. ראשית-כל, אנו מודים לכם על הפניה ועל ההירתמות לפעול בדרככם לטובת ההגנה על זכויותיהם הלגיטימיות של אזרחים באשר הם.
2. דומה שאין מחלוקת בדבר חשיבות השגת מטרה שהיא משותפת לארגונכם ולמשטרת ישראל, והיא: ביצוע תפקידי משטרה תוך מניעת פגיעות באנשים חפים מפשע.
3. ואולם, בשונה מארגונכם, למשטרה תפקיד נוסף, והוא: לשמור על הסדר הציבורי, ובמקום שזה הופך – לפעול להשבתו על כנו. פעמים מדובר בתפקיד מורכב וכפוי-טובה נוכח אירועי מחאה קשים ביותר שהם לעיתים גם רוויי-שנאה ומסוכנים. התרשמותנו היא שהפרות הסדר מושא פנייתך אכן היו כאלה.
4. במצבים של הפרות סדר שהמוחים אינם בוחרים בשימוש באמצעי מחאה לגיטימיים, אלא מפעילים נגד כוחות השיטור אמצעי לחימה בלתי-קבילים דוגמת בקבוקי תבערה, מטעני חבלה, זיקוקים ואבנים, ברי שגם התנהלות השוטרים תהיה בהתאם ובוודאי מוצדק יהיה לקבוע רף שונה לקביעת האיוונים בין מידה הנחישות המשטרתית הנדרשת להשבת הסדר הציבורי לבין מידת האיפוק וההתחשבות המצופה למול המוחים והמצויים בקרבכם.
5. אשר לאירועים הספציפיים שתוארו בפנייתך: מחוז ירושלים למעשה כבר התייחס אליהם (או לחלקם) במענה שניתן לכם מטעם מ"ז י-מ-1.9.14, ומ-18.9.14. מעבר לאמור נמסר ממחוז

המטה הארצי, דרך בר לב, ירושלים, מיקוד 91906

ירושלים שקיים קושי לקבל התייחסות פרטנית לאירועים שאוזכרו, בין היתר גם נוכח ריבוי אירועי הפרות הסדר שהתרחשו נאותה עת.

6. מעבר למענה שכבר ניתן לכם במכתבים אלה, ובעקבות בקשה נוספת שלנו לקבל את התייחסות המחוזי של יחידות משטרתיות נוספות שהפנייה נוגעת אליהן, נוכל להוסיף את הדברים הבאים:

א. סוגיית השימוש בשטחים פתוחים: הנוהל אכן קובע שיש להגביל את השימוש בבואש בשטחים פתוחים בלבד, ואף מבהיר את כוונת המגבלה האמורה על ידי קביעת איסור לפיו "במקומות סגורים לא יבוצע שימוש בבואש" (סי' 7 ו. לנהל). דומה שהשימוש שנעשה באותם אירועים שתוארו בפנייתכם לא סתר את הקביעה הזו. בהתאם למה שנמסר לנו, מרבית הפרות הסדר התרחשו בכניסה לשכונות ולכפרים או ברחובות הראשיים שלהם, היינו במקומות פתוחים.

ב. אנו מתכבדים לצרף את התייחסותו של ר' תחום הפרות סדר במטה הארצי. ככל שהינכם מעוניינים לתרום להמשך בירור הנושא ובמידת הצורך גם להביא להפקת הלקחים הנדרשים, מוצע כי תעבירו לו העתק מהסרטונים שאוזכרו בפנייתכם.

ג. במחוז ירושלים הוחלט, כהוראת שעה, להתנות את השימוש בבואש באישור ממ"ז/סממ"ז.

ד. אשר לטענות בדבר הסיכונים הבריאותיים:

הוראות הבטיחות הכלולות בנהל והמכוונות כהוראות הפעלה לכוחות השיטור נועדו למנוע את החלשת כוחות השיטור שעושות בו שימוש לצורך השבת הסדר הציבורי. הן מעידות על הרצון למנוע תקלות והצורך בנקיטת אמצעי זהירות כדי להבטיח את יעילות השימוש בחומר ואת מניעת סיכול תכלית השימוש בו, אך בשום אופן אין הן מעידות על סיכונים בריאותיים בלתי-סבירים ביחס לאוכלוסייה שלעברה הנוזל מותו. אין מדובר בסתירה או בחשיפה של נקודת תורפה, אלא בשני צדדים של אותה מטבע: האחד - האפקטיביות הטמונה בחומר כשהוא מופעל כלפי מפרי הסדר, והשני - הדגשת הוראות הרווחות המומרות // לרוח הלוחח // לרל ווחווו ווחחו רווח החומר לוחח פיזור הפרות הסדר.

מטעם הקרפ"ר נמסר לעניין זה כדלקמן:

(1) נוזל ה"בואש" הוא נוזל אורגני שהרכבו 95% מים ו-5% חומרים אורגניים.

(2) לפני הכנסת ה"בואש" לשימוש במשטרת ישראל נערכו בדיקות טוקסיקולוגיות, נתקבל אישור לשימוש ע"י המשרד לאיכות הסביבה

המטה הארצי, דרך בר לב, ירושלים, מיקוד 91906

- ועל ידי מעבדה לחקר רעלים כחומר שאינו רעיל או מזיק ואינו גורם לסיכון בריאותי לבני אדם.
- (3) נוזל ה"בואש" הינו תרכובת של חומרים אורגניים שמפיצים ריח חריף שגורם לתחושת דחיה עד כדי בחילה/הקאה ובמקרים נדירים גם לצריבה או אדמומית מקומית של העור אשר חולפים לאחר מספר שעות, ללא התערבות רפואית.
- (4) מטרת הפעלת החומר הינה יצירת אי-נוחות להימצא בסביבה שבה מתקיימים הפרות סדר ובכך להביא גם לירידה משמעותית בכמות הנפגעים בעת פיזורן.
- (5) נוזל ה"בואש" אושר לשימוש תחת מגבלות הפעלה אשר מופיעות בנוהל.
- (6) הוראות בטיחות (נספח ג' לנוהל) נועדו למניעת פגיעה בשוטרים בעת דליפה באחסנה או בעת ההפעלה ומתוארות בו אותן תחושות שגורמות לתחושת בחילה/הקאה להדגשה גם לשוטרים שהחומר אינו רעיל ואינו גורם סיכון. אמצעי המיגון נועדו למנוע חשיפה מיותרת ונטרול השוטר מביצוע תפקידו.

7. לבסוף, אנו שבים ומדגישים את שלמעשה אמור להיות מובן מאליו: המשטרה שקדה וממשיכה לשקוד על איתור ופיתוח אמצעים שיאפשרו לה למלא את תפקידיה בהצלחה, במידתיות ותוך שמירה מרבית על שלומם ושלמות גופם ורכושם של אזרחי ותושבי המדינה, בבואה להשליט סדר ולהבטיח את שלום הציבור, גם בעת הפרות סדר קשות ובזמן התמודדות עם פעולות מחאה קשות שמלוות לעיתים באמצעים בלתי-לגיטימיים.
8. לשם כך נועדה חשיבות עליונה לאמצעים מידתיים דוגמת הבואש, שהשימוש בו, בצד האפקטיביות המקווה, ממזער את הפגיעה בציבור המוחים ובאנשים הנמצאים לעיתים בעל-כורחם בקרבתם, בודאי גם לעומת הפגיעה האפשרית בגין השימוש באמצעים אלטרנטיביים.
9. יש להדגיש כי דווקא באירועי הפרות סדר קשים המתרחשים בתנאי שטח אורבני צפוף הכולל לעיתים גם אוכלוסייה תמימה ובלתי-מעורבת, המשטרה נוטלת על עצמה מגבלות משמעותיות בנוגע לסוגי האמצעים הניתנים להפעלה, וזאת מתוך ראייה של צורך בצמצום האפשרות לפגיעה באותם אנשים בלתי מעורבים. כפי שגם עולה מהתייחסות הגורם המקצועי (רצ"ב), השימוש בבואש במצבים אלה הינו מידתי יותר מאשר למשל השימוש בגז מדמיע (נוכח רמת הנידוף הגבוהה והתפזרותו על פני שטחים נרחבים וללא אבחנה). יש אפוא להיזהר, שלא לכרסם בלגיטימיות השימוש באמצעי מידתי כמו הבואש, שפגיעתו היחסית היא מידתית וסבירה על רקע אירועי הקיצון שאיתם המשטרה נאלצת להתמודד במסגרת ביצוע תפקידיה הקשה.

המטה הארצי, דרך בר לב, ירושלים, מיקוד 91906

10. אנחנו שותפים לצורך בדבר הקפדה על קיומם של הנהלים שנקבעו כדי להבטיח את תקינות השימוש באמצעי זה, ביצוע פעולות בקרה ואף לימוד האירועים שבהם נעשה שימוש באמצעי הבואש, לרבות לצורך הפקת לקחים, אם הדבר יידרש. ואולם, איננו שותפים למסקנה המוצעת בדבר צורך להורות על הפסקת השימוש בבואש.

11. יש להיזהר מאוד שלא להחליש את כוחה של המשטרה בבואה למלא את תפקידיה על פי דין, ובמיוחד כשמדובר בתפקידים קשים של התמודדות עם פעולות מחאה אלימות דוגמת אירועים אלו שצוינו בפנייתכם. דומה שזווקא האינטרס המשותף לארגונכם ולמשטרה, אותו הזכרנו בתחילת המכתב, הוא אשר צריך לעודד את השימוש באמצעי מידתי דוגמת הבואש, ולהעדיף למעשה את עידוד השימוש בו במקום השימוש בחלופות פוגעניות ומוסכנות יותר.

בכבוד רב,

עו"ד קלוד גוגנהיים, סנ"ץ
רמ"ד יחידות מבצעיות

העתק:

לשכת מפכ"ל
ממ"ז ירושלים
ר' אג"מ
יועמ"ש המשטרה
קרפ"ר
יועמ"ש מחוז י-ם

אגף המבצעים

מחלקת חירום

- בלמש -

מטא"ר / אגף המבצעים
מחלקת חירום
מדור טו"פ
טלפון: 02-5428901
פקס: 02-5607975
א' בשבט, התשע"ה
21 ינואר 2015
סימוכין: 11687115

יועמ"ש / קלוד גוגנהיים
ע' ר' אג"מ

הנדון: בואש - פניית האגודה - מענה אג"ם - מותאם

- א. אין בנחה ההפעלה הרחבה של ההגדרה 'שטח פתוח' ולא צוין האם מדובר בסביבה אורבנית או כפרית, כשם שלא ציינו מתארי גדר.
- ב. כוונתנו בשטחים פתוחים על אף שהדבר לא צוין (ואולי יש להוסיף חידוד לנהל) היא גם לשטחים חקלאיים וגם לשטח אורבני (כפר/עירוני). הפס"ד במתאר כפר/עירוני מתרכז לרוב בפאת/מבואות היישוב או לאורך צמתים ודרכים ראשיות שהן בדיכ פתוחות.
- ג. לא נמצאה הצדקה להגביל בנחה את השימוש בשטח בנוי וצפוף, בסמטאות וכדו', בין היתר גם בשל מגבלות עבירות ותמרון של הרכב עצמו.
- ד. האמצעי מיועד לפיזור המון, כלומר קהל המרוכז בתא שטח מסוים. הנהל אומנם אוסר על התזת החומר על בתיים או לתוך בתיים, ולא משנה מה הצפיפות ביניהם.
- ה. ראוי לציין בהקשר זה כי השימוש בגז מדמיע, ככל שהיה מותר בנסיבות העניין, בסביבה עירונית צפופה עלול היה לגרום לפגיעה רחבה וחמורה בהרבה מהבואש, בעיקר באוכלוסייה בלתי מעורבת, הן בגלל מצב הצבירה שלו והן בשל הנדיפות שלו.
- ו. הוראות הנהל מגדירות במפורש ובאופן שאינו משתמע לשני פנים כיצד יש להשתמש באמצעי זה ולכן, כל תלונה רשמית שתוגש בעקבות המקרים הנקודתיים המתוארים בפניה, בהם נעשה לכאורה שימוש לא מידתי והמנוגד להוראות נהל ההפעלה צריכים להיבדק ע"י גורמי המקצוע הרלוונטים. אנחנו נסכים לקבל את הסרטונים מהאגודה לצורכי למידה של פרטי האירועים והפקת לקחים.
- ז. יש לזכור כי מערכות ההתזה המותקנות על גבי רכבי המכת"ז אינן בעלות רמת דיוק של סנטימטרים, או מטרים בודדים ולכן יתכנו מצבים בהם ניתז הנוזל לעבר שוליו של תא השטח בו מתרחשת הפרת הסדר.

אגף המבצעים

מחלקת חירום

ח. כפי שנעשה באירועי הפרת סדר רבים בשנים האחרונות, גם מפרי הסדר והמתפרעים למדו ולומדים את יכולותיהם של אמצעים לפיזור הפגנות בהם עושה שימוש המשטרה וניכר כי רבים מהם מצטיידים באמצעי מיגון תקינים, או מאולתרים, גם נגד חשיפה לנוזל הבואש כגון מסכות שונות, שקיות ניילון, חליפות סערה וכו'.

ט. אמצעי היבואש אינו מיועד לצורכי יענישה קולקטיבית של אוכלוסייה שומרת חוק ודוקא בשל היותו אמצעי לא מדויק כדוגמת כדורי ספוג, נקבעו הוראות פרטניות בנוהל, שתכליתן צמצום ככל הניתן של הפגיעה באוכלוסייה שאינה מעורבת בהפרות הסדר.

י. כפי שציינה הפונה, מ"י מתמודדת עם מציאות קשה של הפרות סדר בעיקר בתחומי הכפרים והשכונות במזרח י-ם ובצפונה. עיקר הקושי לעיל נובע מן המתארים הצפופים אותם ציינה הפונה, המנוצלים ע"י מפרי הסדר לפגיעה בכוחות הבטחון למשל ע"י ניצול ממד הגובה להשלכת מטעני חבלה ועצמים כבדי משקל על כוחות המשטרה ואף לירי חי מתוך בתים בהם מתגוררת אוכלוסייה בלתי מעורבת. באירועים כאמור, המתרחשים במתאר אורבני צפוף, פועלת המשטרה תחת מגבלות משמעותיות של סוגי האמצעים בהם ניתן להשתמש כדי לטפל באופן ממוקד ומידתי במפרי סדר, תוך הימנעות ככל המתאפשר מפגיעה באוכלוסיות רגישות ובתושבים שאינם מעורבים באירוע.

יא. האפקטיביות הרבה של אמצעי הבואש מוצגת בסעיף 11 במכתבה של הפונה ואכן הדיווחים והעדויות מאששים כי המתפרעים אכן נמלטים מזירת האירוע והאמצעי ממלא את ייעודו – פיזור הפגנות.

יב. ראוי לציין כי השפעותיו של אמצעי היבואש הן הפחות פוגעניות ממרבית האמצעים בהם עושה שימוש המשטרה להשלטת סדר ציבורי.

יג. הנהלים וההוראות המשטריות להפעלת אמצעים לפיזור הפגנות מגדירים בברור את הדגשים ומגבלות ההפעלה לכל אמצעי, תוך הישענות על הגיון צרוף שאומר שבאירוע הפרת סדר, אשר מתבצעות בו פעולות אלימות מצד מפרי סדר נגד כוחות משטרה, הפועלים להשבת הסדר הציבורי, לא תהיה השתתפות, או נוכחות של קשישים, נשים בהיריון, ילדים, או כל אדם אחר בעל מגבלה רפואית.

יד. כל אדם הבוחר לנצל את זכות המחאה ואגב זאת להפר את החוק תוך נקיטת פעולות אלימות, שתכליתן פגיעה פיזית בכוחות הבטחון, מודע היטב לסיכונים האפשריים הנובעים ממעשיו שלו, של הסובבים אותו וכן מפעולות המשטרה.

טו. ניצולן הציני של אוכלוסיות רגישות ומוגבלות ע"י בעלי עניין ושליחתם לחזית האירוע לצורך יצירת הד תקשורת וציבורי ע"י הצגת תמונה של חוסר איזון לכאורה, מוכר לנו היטב ולצערנו, אף עלולה להביא ארגונים כמו האגודה לזכויות האזרח לכלי בידי בעלי עניין, שאינו משרת בהכרח את האוכלוסייה שומרת החוק שגם על זכויותיה יש לעמוד.

בברכה,

אילן מושלי, רפ"ק
ר' תחום הפס"ד